

Dějiny staveb 2012

Slovo úvodem

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

žijeme v době prahnoucí po výkonu. Další složky lidského života jsou odsouvány na okraj – nejsou podstatné společenské vazby, respektování individuálních cest, vzdělávání primárně nevedoucí k finančnímu progresu. Jako bychom měli co nejrychleji přeběhnout z horizontu na horizont, aniž bychom měli čas na otázku kam že to utkáme, proč a zda to co hledáme, není právě na tom místě, kde právě jsme.

V komerční sféře stavebně historického „podnikání“ je tento stav způsobený třeba přirozeným konkurenčním prostředím, působícím na strategii získávání zakázek, která by se dala shrnout slovy „ber co je“. Bylo by to přirozené a normální nebýt toho, že se tento obor stále potácí na okraji systémového a legislativního začlenění v procesech stavebních řízení, projekce, výzkumu, vzdělání atd. a je tedy v rukou různě smýšlejících jedinců s rozhodovací pravomocí majících za jediný úkol vybrat nejlevnější nabídku bez ohledu na zaručení kvality výsledku.

V nekomerční sféře odborných a vzdělávacích institucí je to tlak vyvíjený nekonečným kumulováním úkolů, jejichž smysl je v tom lepším případě pochopitelný, ale které často nezapadají do žádných systémových rámců a jsou jen ad hoc potřebou aparátu. Odnese to hrstka schopnějších jedinců schopných poprat se na povel s jakýmkoli úkolem v určené době a v předpokládané kvalitě.

Kdo není napojen na nějaký grant, jako by nebyl, nebo by neměl být. Proti využití externích finančních zdrojů pro vědu a výzkum z principu nelze nic namítat. Grantová politika, administrační náročnost, absence servisu projektového řízení a plánování však v současné době vytváří prostředí, ve kterém již nezbyvá čas se zabývat tím, co do této sféry již nepatří – tedy smysluplnou kontinuální dlouhodobě plánovanou vědeckou činností.

Výkonové klapky na očích, pracovní vytížení většiny z nás pak téměř znemožňuje zabývat se závažnými otázkami našeho oboru a mám silný pocit, že nám v tomto ohledu ujíždí vlak.

Téměř neexistuje vnitřní odborná oborová diskuse. Vysokoškolsky etablované obory (historie, archeologie, antropologie...) vychovávají kromě „pěšáků“ také schopné teoretiky, metodology, zabývající se epistemologickými otázkami, kritickou teorií vědy, metodologickými otázkami. Probíhají výměnné zahraniční stáže a lidé se vracejí s mnoha cennými zkušenostmi, které následně zahrnují do lokálního diskurzu.

To jediné, co dokážeme o oboru stavební historie říci, pokud toto téma někomu vysvětlujeme je, „že se jedná o „interdisciplinární obor“ stojící v průsečíku technických věd, historie a dějin umění.“ Již z toho je patrné, že vidíme spíše to, co je okolo, ale naše postavení definovat příliš nedokážeme.

Jsme polydisciplinární nebo interdisciplinární? Jsme zmutovanou archeologií, uměnovědou nebo samostatně definovatelným oborem? Jaká má být naše role v celospolečenském diskurzu – jsme jenom jakýsi pomocný aparát, nebo vynášíme na světlo netušené hodnoty?

Tato diskuse by měla vést k většímu sebevědomí, k větší jistotě v tom, proč je náš obor potřebný i v aplikované podobě. Jakou má mít systémovou podobu a platformu ve vzdělávání.

Pokud s touto diskuzí nevyjdeme ven do veřejného prostoru, budeme čelit nárokům nekompetentních, ale vlivných zájmových skupin, jak jsme si toho mohli již několikrát všimnout.

Limity našeho vnitřního oborového života dané především vytížeností jsou patrné také z nízké četnosti vzniku syntetizujících odborných prací, které vyžadují dlouhodobý badatelský zájem. Uvedu v tomto ohledu jeden zarážející fakt. Naši každodenní činností a činností našich předchůdců vznikla rozsáhlá série monografií staveb položených na jednom metodickém základě – mám na mysli metodiku SHP. Jejich celkový počet jsem porovnáním veřejně dostupných zdrojů odhadl na cca 5 – 6 tisíc. Snad nikdo se však doposud neodvážil otevřít tento neuvěřitelný fond pro komparační studia – pro obnažení synchronních a diachronních jevů, potvrzení či vyvrácení tušených dějinných tendencí.

Pravidelná, již dvanáctiletá, setkávání v Nečtinách jsou však místem, které do tohoto výčtu problematických míst rozhodně nepatří. Naopak byla vždy skvělou příležitostí nejen pro tolik potřebnou prezentaci výsledků naší práce, ale také pro odborné diskuze a rozvíjení společných myšlenek a názorů a to často do pozdních nočních či brzkých ranních hodin. Díky neměně stále kvalitnímu a profesionálnímu pořadatelskému úsilí hlavního pořadatele a pořádajících organizací se Dějiny staveb staly jedním z nejvýraznějších a nejsmysluplnějších oborových setkání jaké máme.

František Radek Václavík